

Norsk økonomi og kommuneøkonomien i makro På vei opp av dvale?

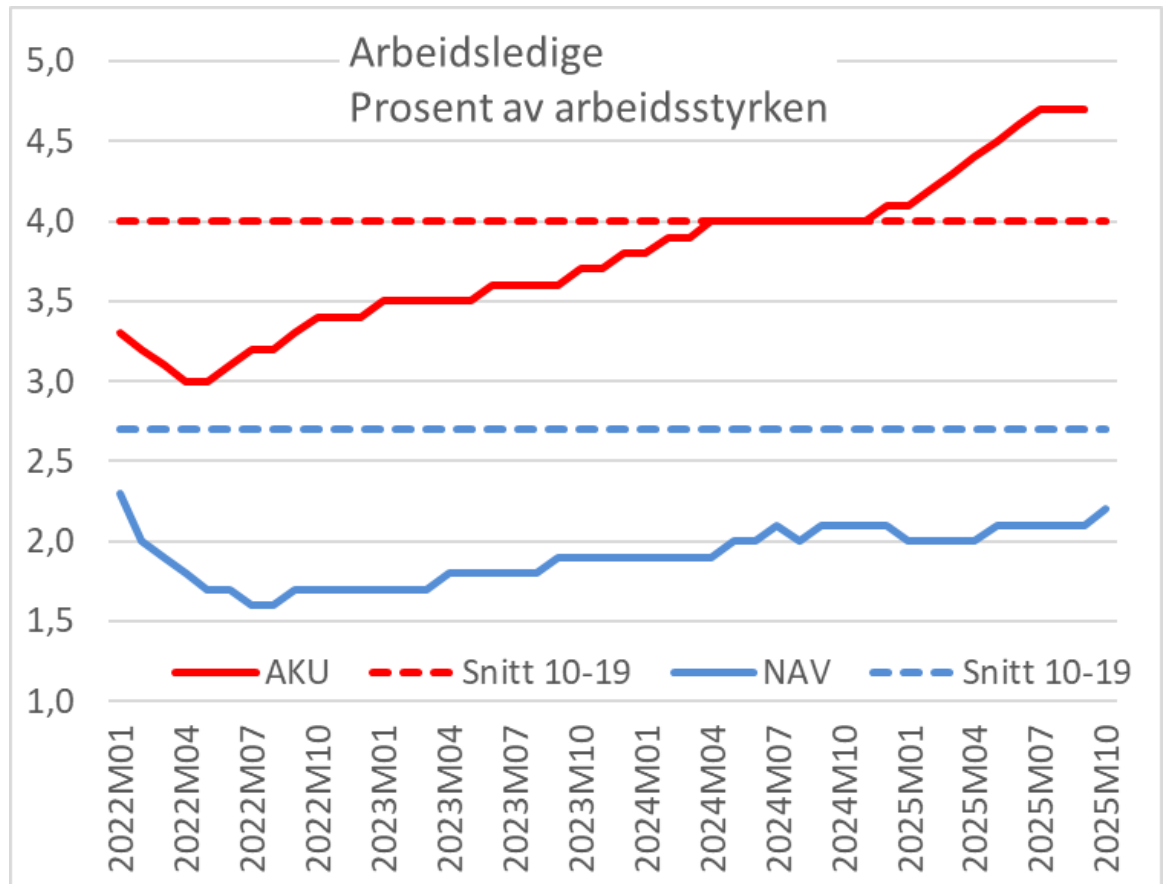
Økonomiforum Tromsø 24. november 2025
Sjeføkonom Torbjørn Eika

*«En selvstendig, effektiv og
nyskapende kommunesektor»*

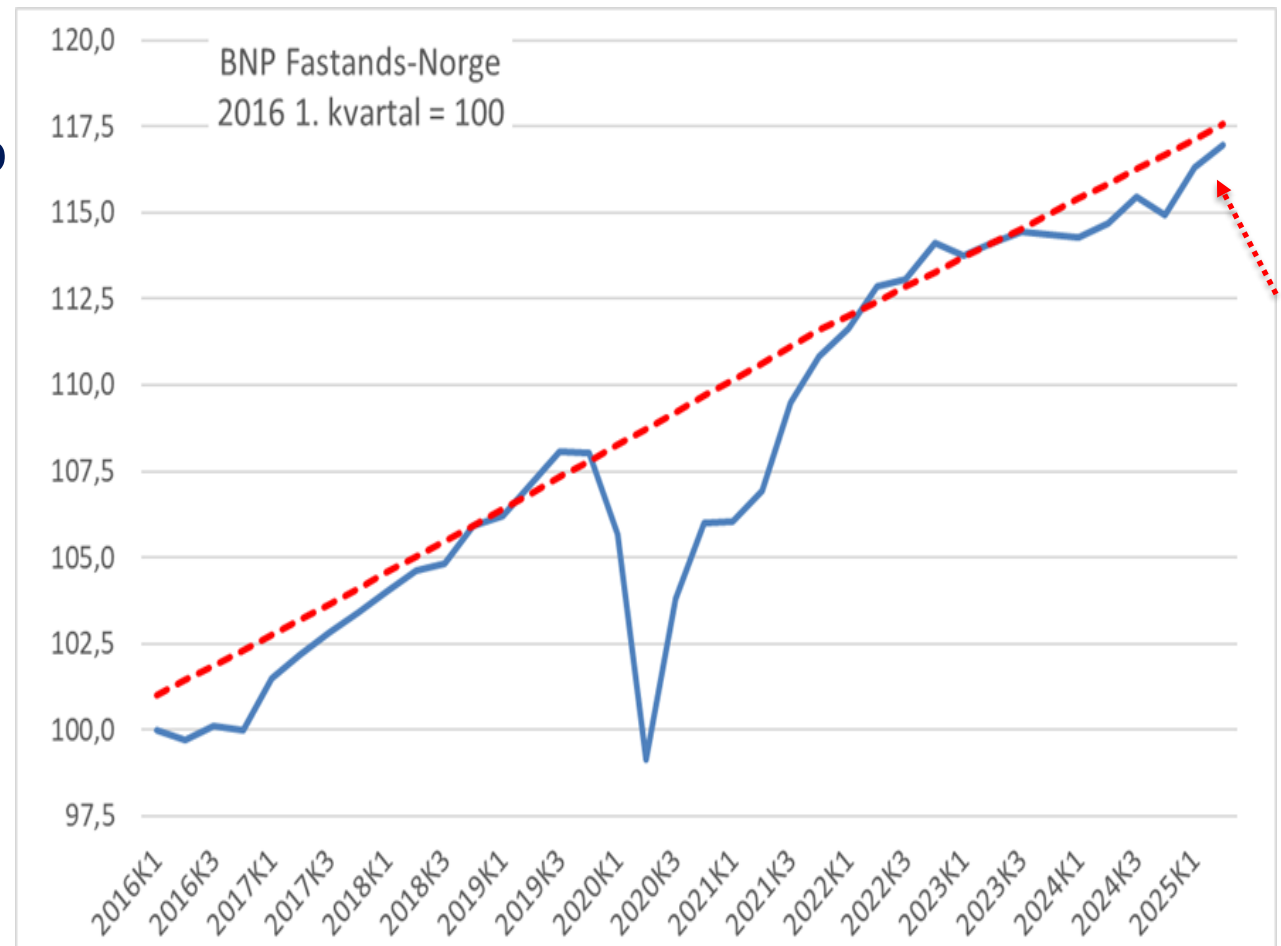
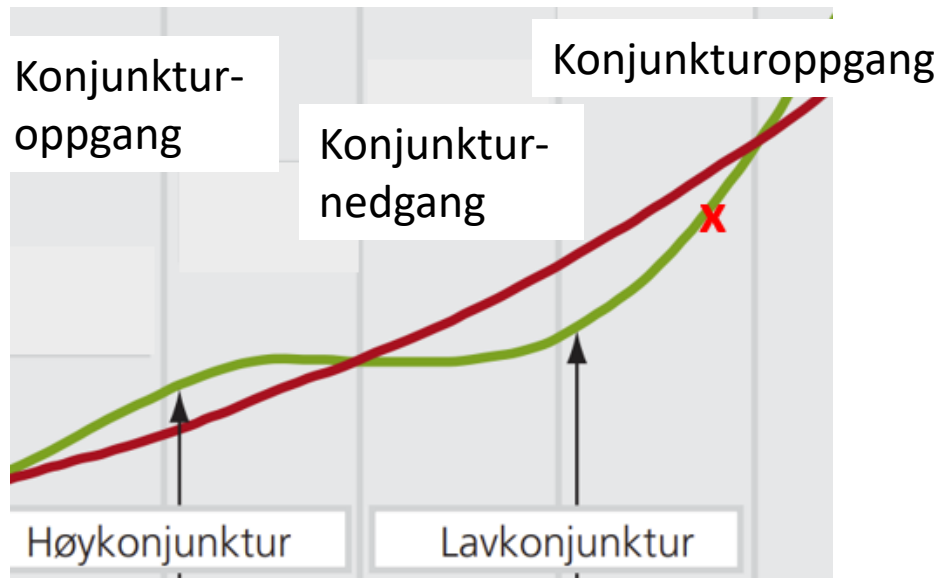
To indikatorer for arbeidsledighet i ulike konjunkturfaser..

- NAV: Svakt økende arbeidsledighet
 - Langt lavere nivå enn «normalt»
- AKU: Markert økning i arbeidsledigheten gjennom første halvår 2025
 - Klart høyere nivå enn normalt

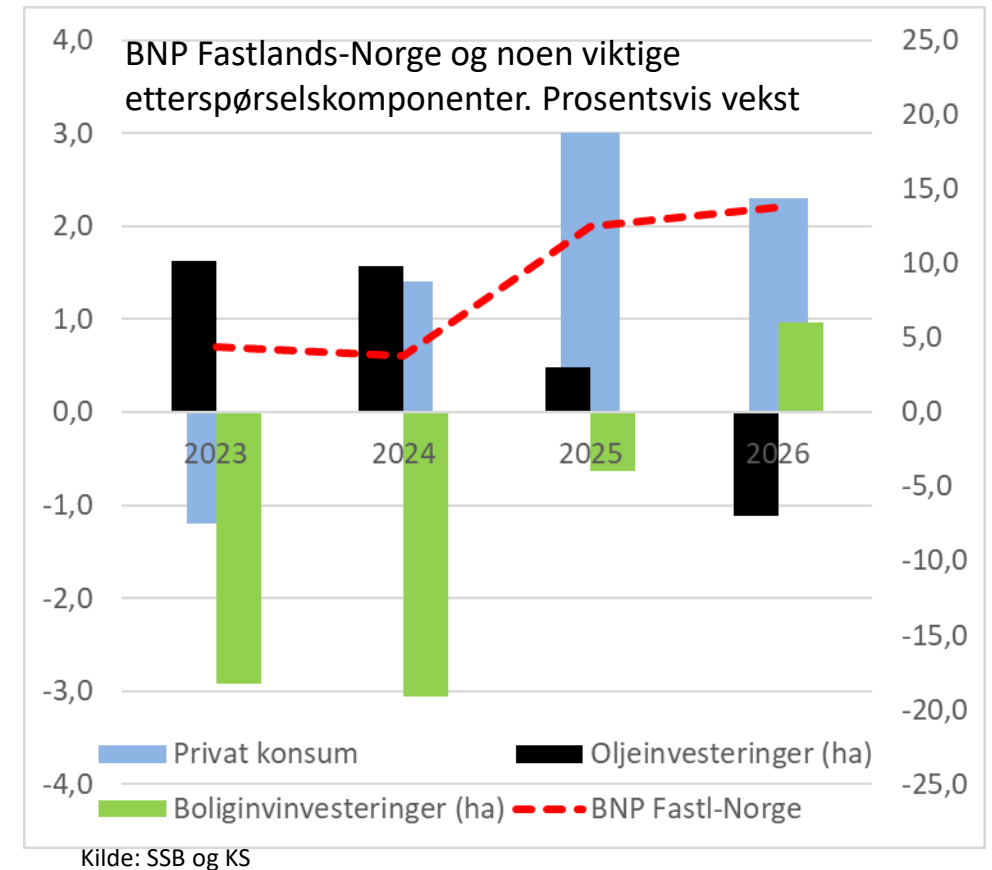
BNP: Lavkonjunktur, men omslag til oppgang

- Klar økning i BNP Fastlands-Norge gjennom første halvår 2025 etter to år med svak vekst
 - Annualisert vekst gjennom første halvår nesten 4 prosent
 - Trendvekst: 1,75 prosent (?)

Drivkrefter i aktivitetsutviklingen

- Det som trakk ned i 2023-4 skal framover trekke opp – og omvendt
 - Privat konsum
 - Boliginvesteringer
 - Oljeinvesteringer
- Eksport
 - Verdiskaping metaller:
 - 0,5 pst. av BNP FN
- «Alle» prognoser: Bedring
 - Relativt høy BNP-vekst
 - Ikke lavere arbeidsledighet enn årsgjennomsnittet i 2024

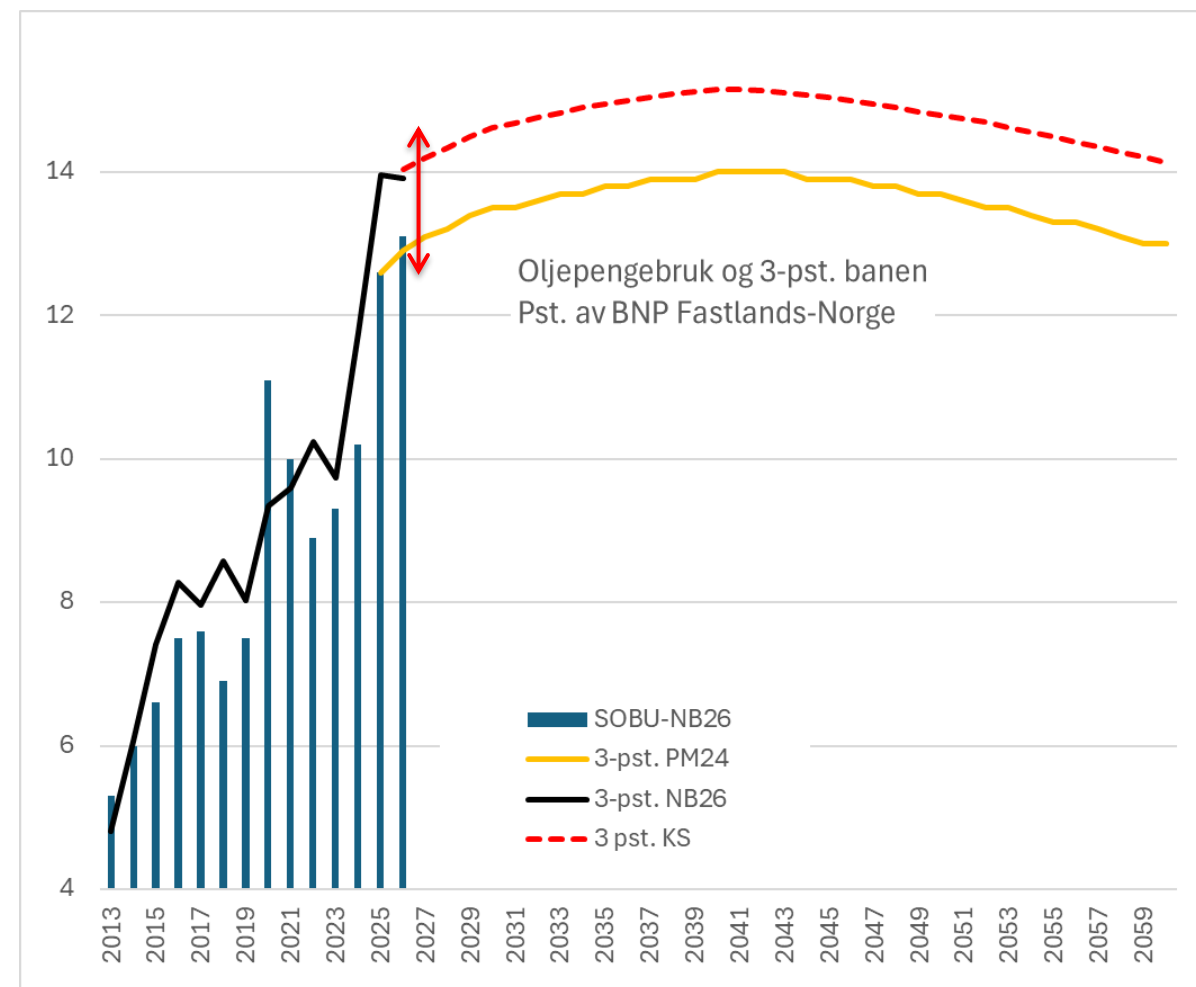

Budsjettforslaget dårligere tilpasset langsiktige utfordringer

Foto: Torgeir Haugaard / Forsvaret

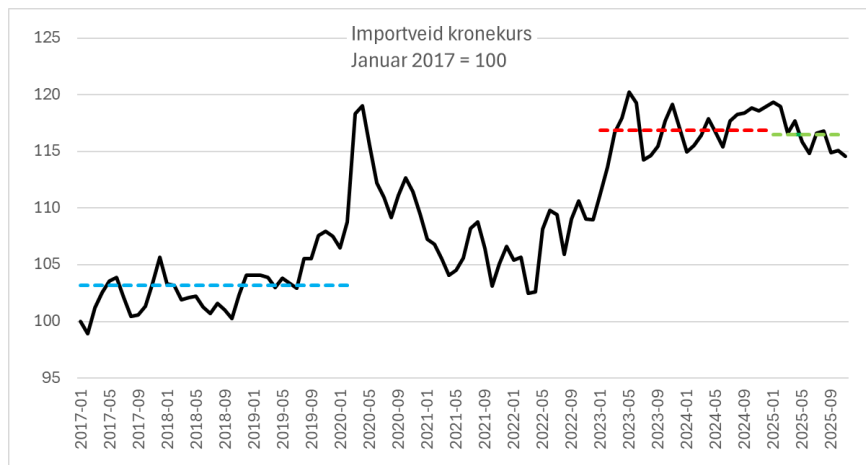
- Innenfor handlingsregelen
- Store endringer i fond
 - 3 pst-banen 75 mrd. kroner – 2 pst. av fastlands-BNP
 - Bør ha betydelig buffer til 3-prosentbane i normale tider
 - Tidene ikke normale, men hvor lenge vil Ukraina trenge betydelig støtte?
- Handlingsregelen sikrer ikke en balansert utvikling på lang sikt
 - Tar ikke hensyn til langsiktige strukturelle utfordringer

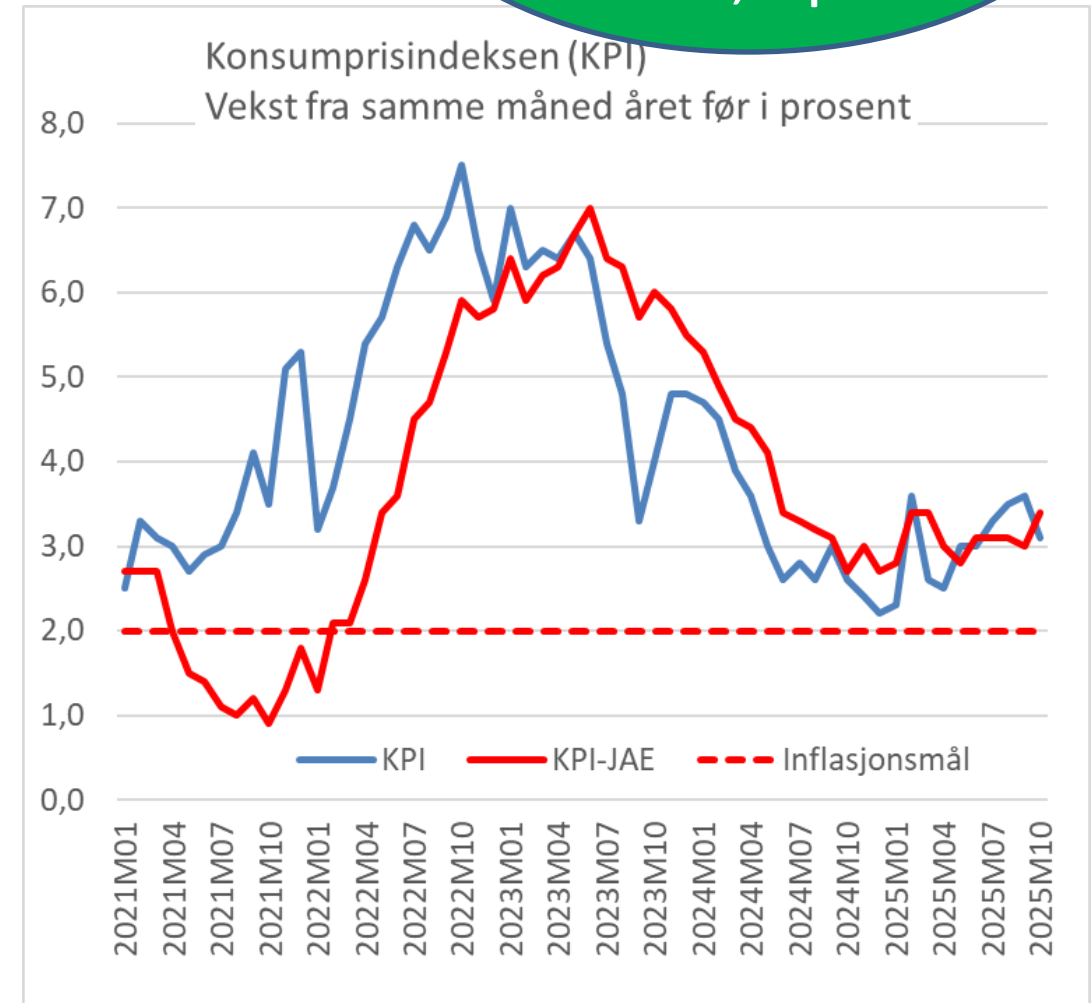
Nytt inflasjons-sjokk

Inflasjons-nedgangen stoppet helt opp?

- KPI-JAE: Siste halvår: 3,0 pst. årlig rate
 - Oktober: 4,5 pst.....
- «Alle» prognoser peker mot lavere inflasjon, men lenge over 2,0 pst.
 - Valutakurs viktig: svingninger rundt relativ konstant nivå siste to-tre år
 - Tendens til sterkere krone gjennom 2025
 - Kraft alltid usikkert – selv med strømstøtte

Inflasjon i oktober:
KPI-JAE 3,4 pst.
KPI 3,1 pst.

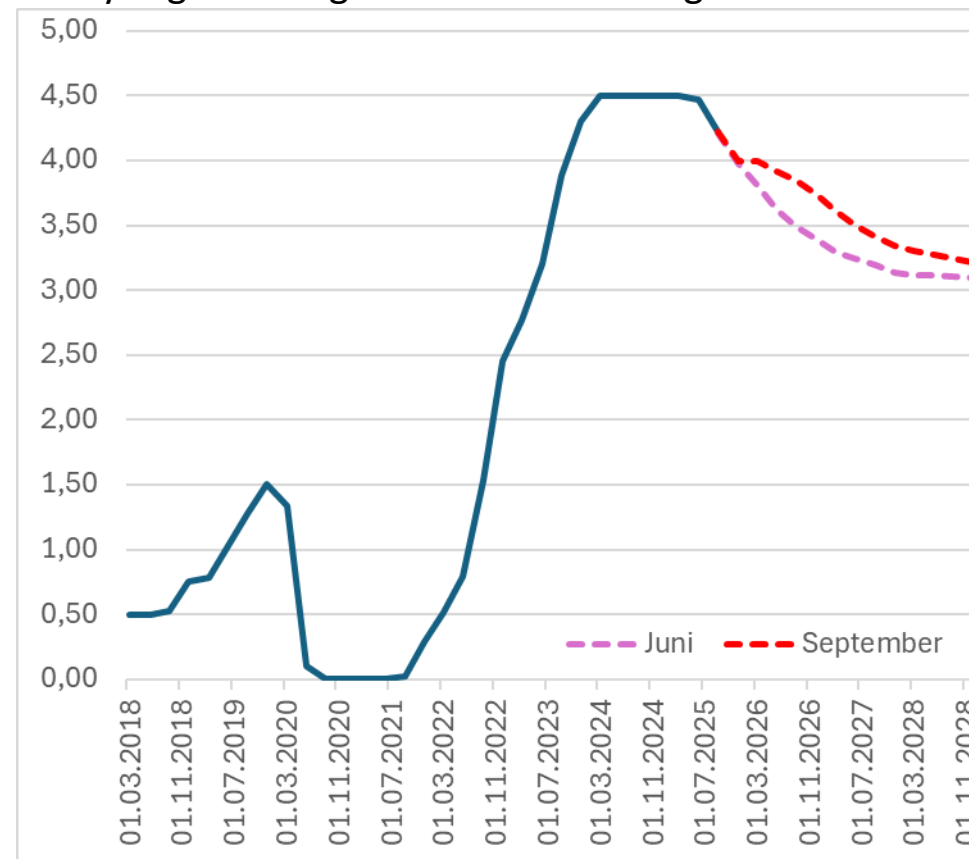

Når kommer neste rentekutt?

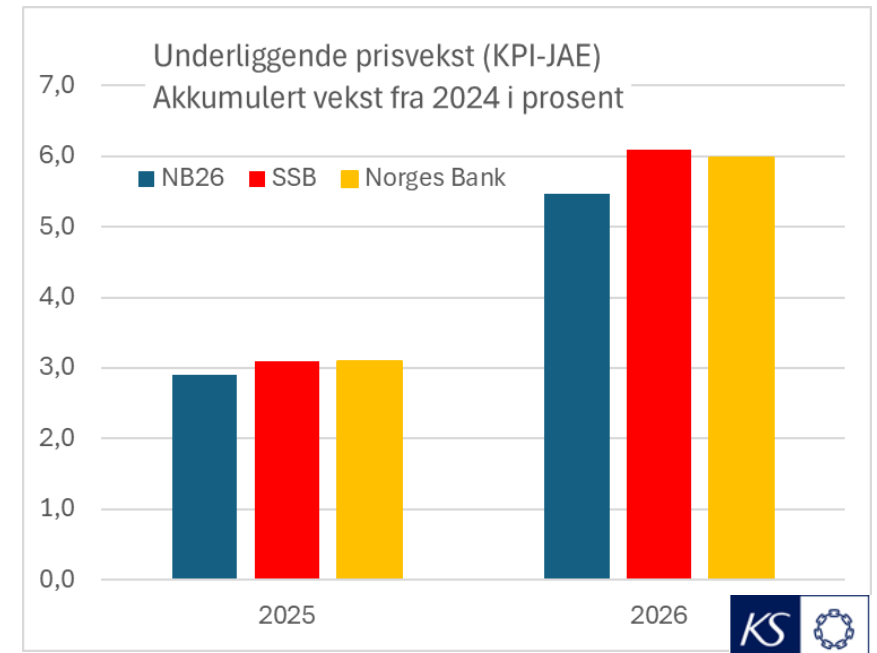
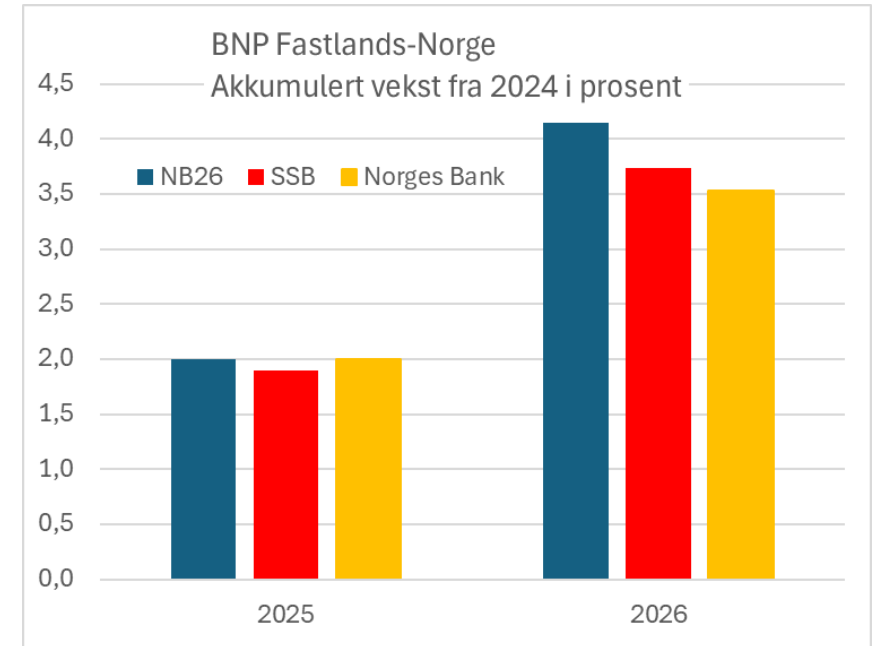
- Norges Bank sier om ett år
 - Og bare ett kutt hvert år framover
- Banken legger BÅDE vekt på inflasjon OG sysselsetting/produksjon/arbeidsledighet
- Banken legger størst vekt på NAV
- Lavere rente vil stimulere næringer med ledig kapasitet og bruker arbeidskraft med moderat kompetanse
- NB virker legge lite vekt på frontfagsmodellen disiplinerende rolle

Styringsrente og rentebaner fra Norges Bank

Litt for optimistiske prognoser i NB26 – kan redusere handlingsrommet i kommunesektoren

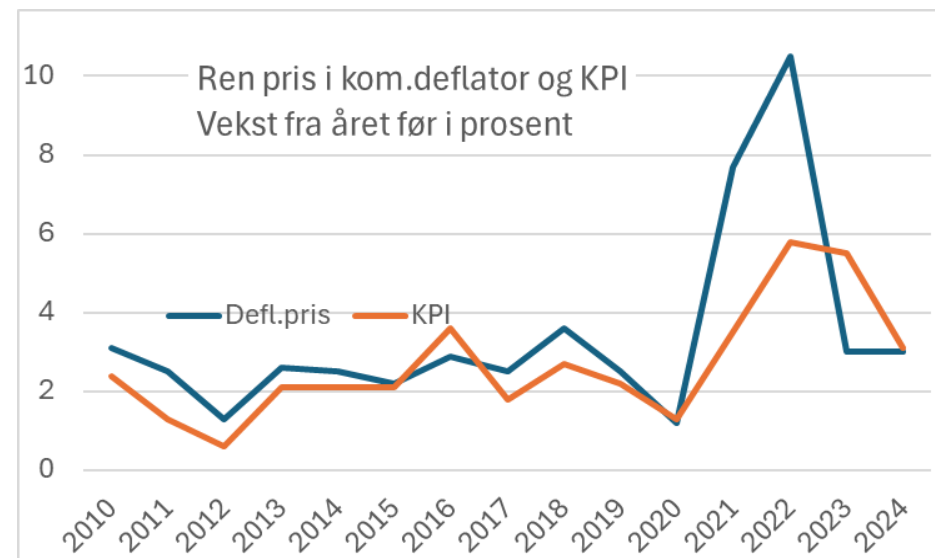
- FIN mest optimistiske BNP-prognoser i år og neste år
 - Høyest vekst i boliginvesteringene
 - Anslår doblet aktivitetsvekst i kommunesektoren
- FIN med laveste anslag for underliggende prisvekst
 - Kommunesektoren har ikke Norgespris eller strømstøtte
- Utvikling mer som SSB og Norges Bank: Risiko for at skatteøren og kommunal deflator er satt for lavt

Vekst i kommunal deflator

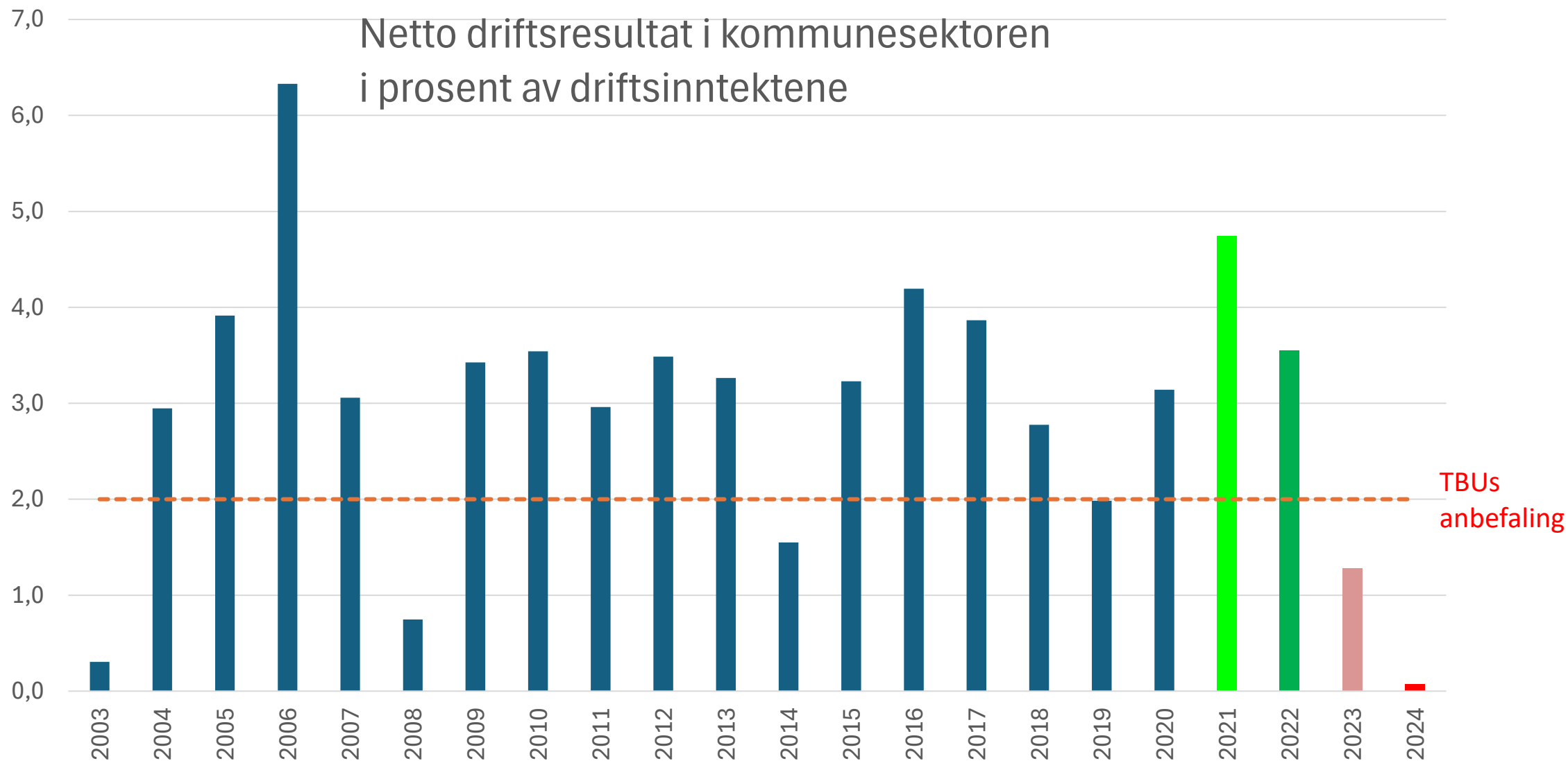
- NB26 på sporet av 2026
 - Men 2025 litt for lav?
 - Uansett stor usikkerhet!

Justert 17.11	2024	2025 NB26	2025 KS	2026 NB26	2026 KS
Kommunal deflator	5,0	4,0	4,2	3,5	3,5
Lønnskostnader	6,4	..	..	4,0	..
....Årslønn	5,4	4,4	4,4	4,0	4,0
...Vekstbidrag fra pensjoner og andre sosiale kostnader til lønnskostnadene, prosentpoeng	1,0	..	..	0,0	0,0
Priser kjøp av varer og tjenester	3,0	3,5	3,8	2,8	2,8
Lønnsandel i prosent	57,4*	57,4*	57,4*	57,4*	57,4*

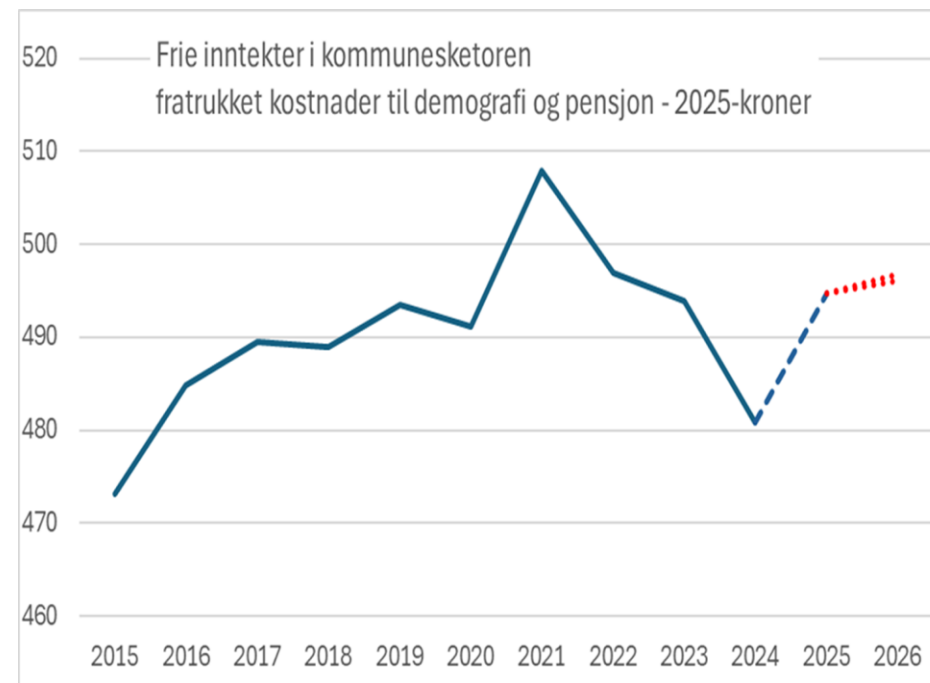
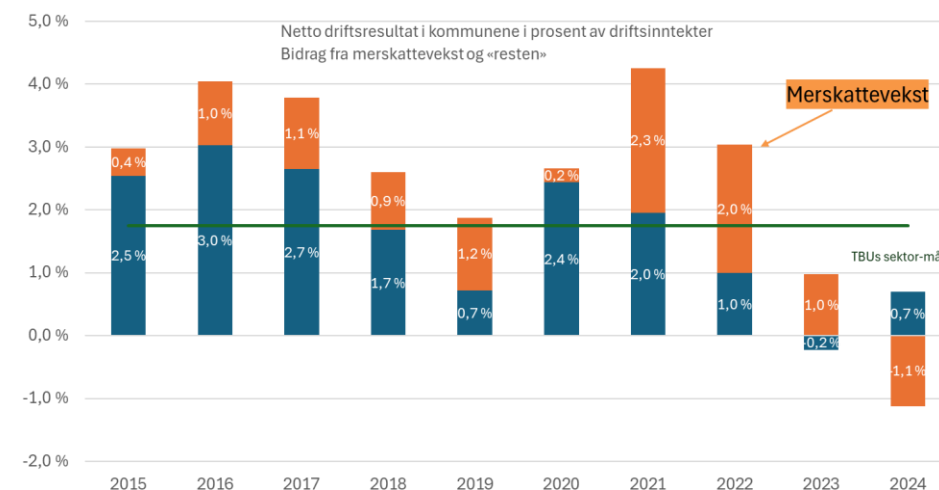
- Gammel modell bryter sammen
- Anslag ren prisvekst 2025 2026
 - Byggekostnadsind. 4,4 pst. 4,0 pst.
 - Elektrisitet 5,4 pst. -10,0 pst.
 - KPI-JAE 3,1 pst. 2,9 pst.
- Elektrisitet er joker'n i 2026

2024 – et utfordrende år for kommunesektoren

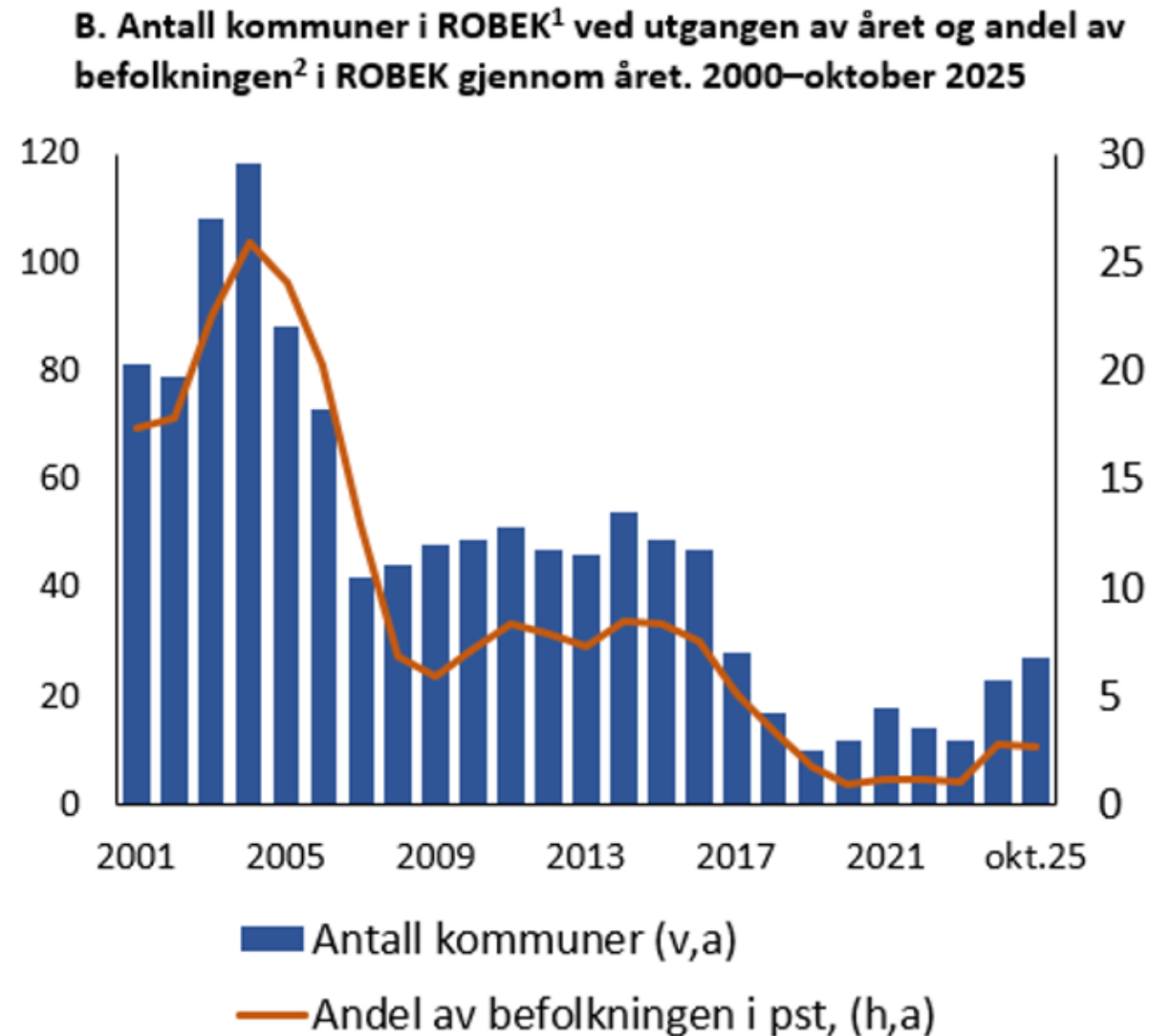
Hvorfor ble det så galt i 2024?

- Høye renter
 - Fra billige til dyre fastrentelån
- Midlertidig mer-skattevekst – permanent mer-kostnadsvekst
 - Omslag fra mer- til mindre-skattevekst i 2024
- Merskatteveksten kamuflerte underliggende utfordringer
- Frie inntekter «fratrasket demografi» kraftig ned i 2024
 - lavere enn i årene 2016-2022
 - Kraftig bedring i 2025 – fortsatt svakere enn 2021-3
 - Ytterligere bedring i 2026
- Store forskjeller mellom kommuner
 - Naturressursinntekter, skatteinntekter, ulike utfordringsbilder, politisk og administrativ styringsevne, gjeld, (u)flaks

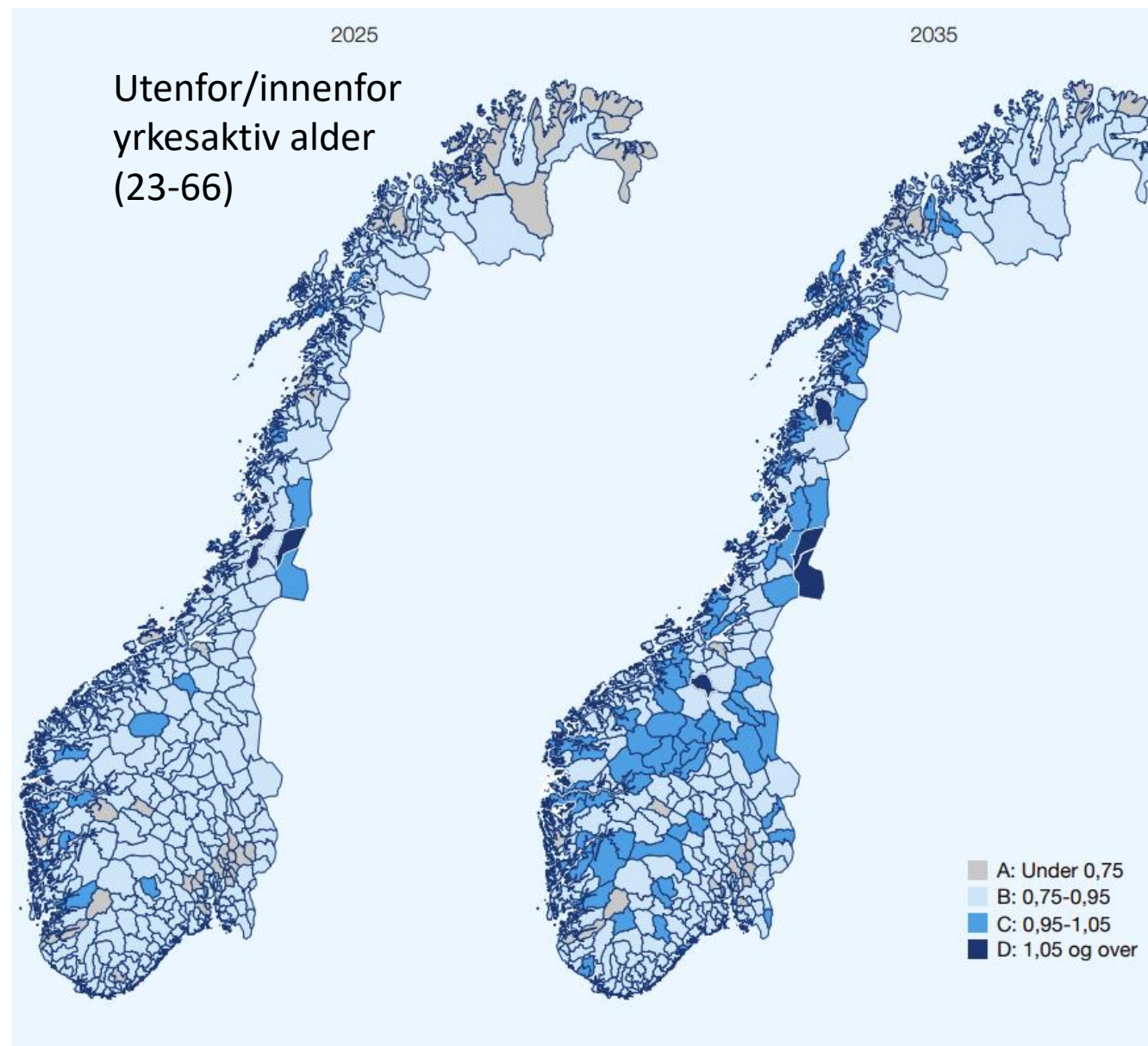
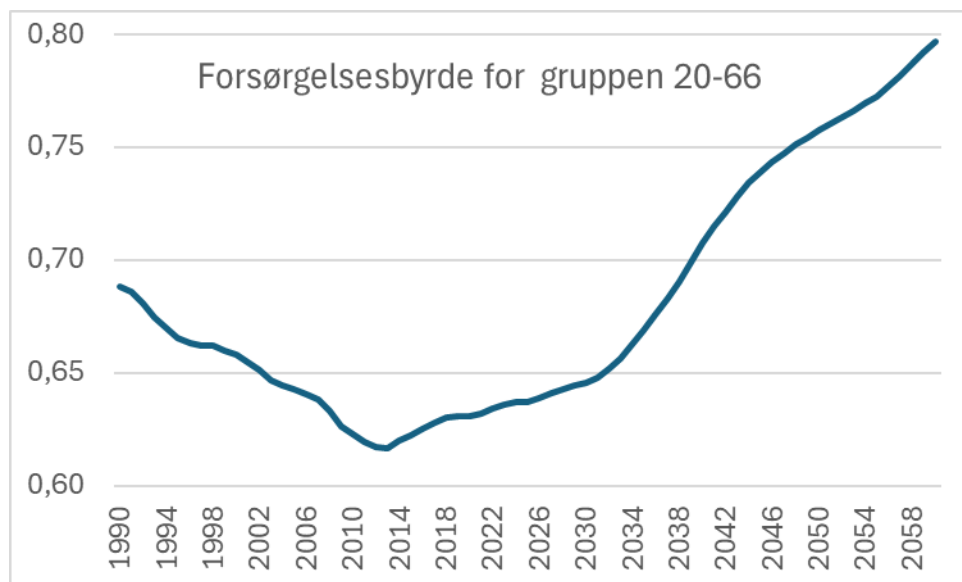
ROBEK: Kraftig økning fra lavt nivå

- Det blir nok flere....
 - Men nivået vil fortsatt være lavt i en historisk sammenheng

Demografiutfordringer

- Kraftig økning i forsørgelsesbyrden neste 10 år
 - 4 av 5 «må» finansiere med «skolekutt»
 - Halvparten har en nedgang i 6-15 åringer på minst 9 pst. (snitt 16 pst.)

<https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/sjefokonomens-side/>

